

Hoorzitting Tweede Kamercommissie Onderwijs

11 april 2019

Inbreng van Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO)

Aan: leden van de vaste Kamercommissie

Spreker: Marco Frijlink, directeur-bestuurder VOO

De algemene vraag die voorligt in deze hoorzitting is, zoals door u aangegeven, om meer inzicht krijgen in onafhankelijke belangenbehartiging voor en door ouders. Deze vraag kan niet losgezien worden van de ontwikkelingen sinds 2014, waarin de gedeeltelijke bekostiging van de toen opererende ouderorganisaties is stopgezet, en er een nieuwe organisatie is opgericht en van financiering voorzien (Ouders & Onderwijs).

Pre 2014

Voor 2014 functioneerde de belangenbehartiging voor ouders grosso modo goed. Er waren verenigingen die zich vanuit verschillende perspectieven (levensovertuiging, specialisatie) beijverden voor de belangen van ouders en uiteraard hun schoolgaande kinderen. De organisaties werkten enerzijds afzonderlijk en waren aanspreekbaar voor de ouders die zich daarmee verbonden voelden, en anderzijds werkten zij samen, bijvoorbeeld in de beleidsbeïnvloeding als dat opportuun was en - heel concreet- in 5010, het door de ouderorganisaties VOO, OUDERS & COO, NKO en LOBO georganiseerde telefonische ondersteuningsnummer, dat in 2012 nog door ruim 10.000 ouders werd bereikt (nog exclusief Balans). Daarnaast organiseerden de verschillende ouderorganisaties allerlei activiteiten, waaronder trainingen, voorlichtingsavonden, ouderavonden, etc. en gaven zij magazines uit die samen een bereik hadden van meer dan 150.000. Voor meer geschiedschrijving verwijs ik kortheidshalve naar de inbreng van Ouders van Waarde.

Het beleid en de onafhankelijke standpuntbepaling van deze organisaties werd grotendeels bepaald door de leden. Dat was mogelijk door de organisatievorm: democratisch georganiseerde verenigingen. De ouderorganisaties werden in totaal gesteund door het Rijk met ongeveer 2,5 M€. Daarnaast voorzagen zij in eigen inkomsten, waardoor het totale beschikbare budget voor enkele ouderorganisaties ongeveer eens zo hoog was. De ouderorganisaties hebben grote invloed gehad op tal van beleidsdossiers: pestbeleid, gratis schoolboeken, klasverkleining, invoering en verbetering van de WMS, etc., mede doordat zij door ministeries en politiek werden beschouwd als belangrijke gesprekspartners.

Er is natuurlijk altijd ruimte voor verbetering, maar grosso modo functioneerde deze setup goed en konden ouders zich zowel in concrete praktische cases, als in algemene zin beleidsmatig, vertegenwoordigd voelen en wisten zij zich verzekerd van onafhankelijk opererende belangenbehartiging.

2014 - heden

Vandaag de dag zijn er van de oorspronkelijke vier ouderorganisaties nog maar twee over: OUDERS & COO (thans Ouders van Waarde), en de VOO. Overigens is het goed te weten dat statutair de VOO zich beijvert voor goed onderwijs in het algemeen en daarbij de belangen van ouders en leerlingen als uitgangspunt neemt¹.

Het wegvallen van de subsidie heeft er toe geleid dat LOBO en de NKO zijn verdwenen en dat de VOO en OvW zich noodgedwongen meer zijn gaan bezighouden met 'geldgenererende' activiteiten, met name het verkopen en verzorgen van trainingen. VOO is hiermee een van de belangrijkste aanbieders van opleidingen voor (leden van) medezeggenschapsraden geworden. Voor de VOO is dat een natuurlijke rol die direct in het verlengde ligt van haar statutaire doelstellingen; het dienen van de belangen van ouders en leerlingen, in dit geval in en via de medezeggenschap.

Het in concrete cases opkomen voor belangen van ouders is noodgedwongen op de achtergrond geraakt, evenals het beleidsmatig opkomen voor de belangen van ouders. Dat laatste proberen we nog wel te blijven doen, maar is vooral lastig omdat de traditionele onafhankelijke ouderorganisaties door veel instanties niet meer als gesprekspartner worden beschouwd. Vaak geven zij aan alleen nog te willen praten met Ouders & Onderwijs, wat ons brengt op de positie en het functioneren van deze organisatie. Dat is onvermijdelijk, omdat Ouders & Onderwijs na het afschaffen van de subsidie aan de traditionele ouderorganisaties werd opgericht als informatiepunt voor ouders en Rijkssubsidie kreeg.

De vraag naar de staat van de onafhankelijke belangenbehartiging voor en door ouders is dus onvermijdelijk ook een vraag naar het functioneren van het Ouders & Onderwijs. In 2018 verscheen een evaluatierapport opgesteld door bureau Oberon. Over de wijze van totstandkoming van dat rapport en de wijze waarop conclusies worden getrokken wordt door anderen genoeg gezegd. In mijn bijdrage wil ik enkele feiten uitlichten:

1. Het democratisch tekort: Ouders & Onderwijs is een Stichting. Het is opmerkelijk dat de feitelijk enige 'officiële' ouderbelangenorganisatie geen organisatievorm kent waarbij inspraak en beleidsbepaling door de doelgroep -ouders- gegarandeerd is. Sterker nog, door deze vorm zweeft Ouders & Onderwijs een beetje in het luchtledige en lijkt ze zelf ook naarstig op zoek naar mogelijkheden om legitimatie te zoeken voor het eigen optreden en standpuntbepaling.
2. Na vier jaar actief werken als dé officiële ouderorganisatie, is volgens Oberon de naamsbekendheid van O&O slecht 1,5%. Dus 98,5% van de ouders heeft nog nooit van O&O gehoord.
3. Eerlijk is eerlijk, het budget van O&O is niet toereikend voor al haar taken. De gezamenlijke ouderorganisaties kregen alleen voor het telefonische informatiepunt 5010 al € 583K.

¹ Statuten VOO artikel 2: *De vereniging stelt zich ten doel werkzaam te zijn in het belang van het onderwijs, dit onderwijs daarbij beschouwend als een geheel. In het bijzonder is zij werkzaam in het belang van het openbaar onderwijs, dat de veelzijdige ontwikkeling van de leerlingen dient en bijdraagt tot hun vorming met aandacht voor de betekenis van de verscheidenheid in levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden, zoals die leven in de Nederlandse samenleving. De verlangens en wensen van leerlingen en hun ouders of verzorgers maken kern van haar doel uit. De vereniging behartigt de belangen van het openbaar onderwijs zonder enig voorbehoud en opereert onafhankelijk van welk partijpolitiek of welk groepsbelang dan ook. Zij is daardoor in staat elke mogelijke samenwerking met anderen op eigen waarde te schatten.*

4. Er wordt hoegenaamd geen gebruikgemaakt van de expertise die zich bij de ouderorganisaties en -initiatieven bevindt. In elk geval is er geen inhoudelijk contact tussen O&O en VOO geweest recent.

2019 en verder: onze aanbevelingen

Wij zijn van mening dat er alle aanleiding is om de onafhankelijke belangenbehartiging voor en door ouders te verbeteren. Concreet stellen we het volgende voor (op hoofdlijnen, e.e.a. uiteraard nader uit te werken):

1. Het budget voor met name belangenbehartiging voor ouders moet fors omhoog. Het korten op de subsidie in 2014 was een bezuinigingsmaatregel die in 2019 niet meer te rechtvaardigen is. De ouders komen er, als eigenlijk belangrijkste stakeholder in het onderwijs, veel te bekaaid van af. Daarnaast vraagt de belangenbehartiging voor ouders van kinderen met behoefte aan speciale ondersteuning, zeker gezien de invoering van Passend Onderwijs, structurele aandacht en geld. Ook zal er serieus moeten worden geïnvesteerd in de naamsbekendheid. Waarschijnlijk is het nu zo dat alleen ouders met (serieuze) problemen O&O weten te vinden (al dan niet doorverwezen), maar het is ook belangrijk dat ouders met minder problemen of in een eerder stadium al terecht kunnen (preventie).
2. Het legitimatieprobleem van O&O moet worden opgelost. De constructie van een stichting zonder 'achterban' die de koers kan (mede)bepalen is niet houdbaar voor succes op de lange termijn. Wij stellen voor het bestuur van O&O statutair te laten bestaan uit de ledengebaseerde ouderorganisaties. Zij zullen gezamenlijk zorgen voor een evenwichtige, en gedragen prioritering van aandacht over informeren, beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging. Via de ledenvergaderingen leggen de organisaties verantwoording af en hebben de leden de mogelijkheid om het beleid te beïnvloeden. Met deze constructie wordt het door Oberon beschreven bezwaar tegen een verenigingsstructuur van O&O zelf ondervangen.
3. Het uit ouderorganisaties bestaande bestuur kan besluiten om delen van de financiering door te geleiden naar (regionale) projecten of initiatieven van andere organisaties, zoals er daar de afgelopen jaren een aantal van is ontstaan. Een van de additionele grote voordelen van deze manier van werken is dat de ouderorganisaties niet alleen gezamenlijk verantwoordelijk worden voor het beleid, maar op deze wijze ook bijna gedwongen worden om samen te werken, wat naar verwachting zal leiden tot gedragen en effectief beleid. Niet in de laatste plaats wordt zo de expertise, kennis en capaciteit (ook vrijwillig), die beschikbaar is in de betreffende organisaties effectief aangewend en beschikbaar gemaakt voor het collectief.